

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Deze paragraaf geeft inzicht in het management van (mogelijke) risico's voor de gemeente en de weerstandscapaciteit om deze risico's op te vangen. De risico's zetten we af tegen de weerstandscapaciteit. Dat leidt tot een conclusie over het weerstandsvermogen.

Risico's

Veerdiensten

Identificeren en analyseren

Voor het instandhouden van de veerdiensten Aalst, Brakel en Nederhemert zijn wij mede afhankelijk van de provinciale subsidie vanuit het Verenfonds Gelderland. Voor het autoveer Brakel - Herwijnen betaalt het Verenfonds jaarlijks een bijdrage van 80% van het nadelig exploitatieresultaat. Voor de instandhouding van het autoveer Aalst - Veen levert het Verenfonds een bijdrage van 40% van het nadelig exploitatieresultaat. Tenslotte betaalt het Verenfonds ook een bijdrage van 80% van het exploitatietekort van het autoveer Nederhemert. Een risico is dat het Verenfonds geen bijdragen meer verleent. Een ander risico is het oplopen van het exploitatietekort in de afgelopen jaren, waardoor we de begroting wellicht structureel moeten aanpassen.

Risicocategorie: Financieel

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Veerdiensten	Stopzetten subsidie van het Verenfonds	10%	450.000	45.000	-	45.000	4	180.000
Veerdiensten	Exploitatieverlies structureel hoger dan begroot in ondernemingsplan	75%	60.000	45.000	30.000	15.000	4	60.000

Beoordelen

De kans dat het Verenfonds de subsidieverlening stop zet is minimaal, maar uiteindelijk niet ondenkbaar. Wanneer wij geen bijdragen meer in de exploitatietekorten ontvangen, is het instandhouden van de veren een zware financiële dobber. De impact is € 450.000. Verder is de laatste jaren gebleken dat het exploitatietekort hoger was dan in het ondernemingsplan uit 2009 was opgenomen. In 2014 hield de veerexploitant een evaluatie. Momenteel spreken wij over het herijken van de financiële afspraken uit het ondernemingsplan. Monitoring en afstemming hiervan met de exploitant is voor ons een continu proces. Tegenover het hogere exploitatietekort is de laatste jaren ook sprake van bijdragen van andere oevergemeenten, waardoor we het tekort gedeeltelijk kunnen opvangen.

Sturen en beheersen

Voor zover mogelijk sturen we op de exploitatietekorten van alle veerdiensten. Een belangrijk stuurmiddel is het stimuleren van het gebruik.

Bodemverontreiniging

Identificeren en analyseren

In principe verhalen we de kosten van het saneren van bodemverontreinigingen op de vervuiler ('de vervuiler betaalt'). In de Wet bodembescherming (Wbb) is het begrip vervuiler aangevuld met 'de belanghebbende betaalt mee'. Er zijn situaties denkbaar waarbij de vervuiler niet is te achterhalen. Bovendien kunnen wij te maken krijgen met bodemverontreinigingen bij de uitvoering van eigen projecten. Het risico van de saneringskosten hangt niet alleen af van de mate en omvang van de bodemverontreiniging, maar ook van het beoogde gebruik van de locatie.

Risicocategorieën: Financieel, Juridisch

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Bodemverontreiniging	Kosten bodemverontreiniging	25%	75.000	18.750	-	18.750	1	18.750

Beoordelen

Het risico dat we lopen is klein (25%). De impact van dit risico is tussen de € 50.000 en € 200.000 per geval. Bij de volgende locaties is sprake van bodemverontreiniging:

- Maarten van Rossumsingel 3 in Zaltbommel. Hier dient bodemsanering plaats te vinden voorafgaand aan de nieuw geplande woningbouw. Alleen wanneer de verontreiniging buiten de plangrens aanwezig blijkt te zijn of wanneer het plan niet doorgaat, is sprake van een financieel risico.
- Dr. A.F. Philipslaan in Zaltbommel. Het gaat hier om twee kleine gevallen van ernstige bodemverontreiniging, die in opdracht van ons gesaneerd worden.

Sturen en beheersen

Door het uitvoeren van vroegtijdig onderzoek brengen we (uitvoerings)risico's in beeld en kunnen we tijdig maatregelen treffen. Een aandachtspunt hierbij is asbest. Saneringskosten nemen we mee in de raming van projectbudgetten.

Archeologisch onderzoek

Identificeren en analyseren

Het risico ontstaat als we archeologische sporen aantreffen in de gebieden waarvoor geen archeologisch onderzoek is vereist of terreinen die na archeologisch (voor)onderzoek zijn vrijgegeven. De mogelijke (opgravings-)kosten komen dan voor onze rekening.

Risicocategorieën: Financieel, Organisatorisch

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Archeologisch onderzoek	Opgravingskosten	30%	200.000	60.000	-	60.000	1	60.000

Beoordelen

In het bestemmingsplan Buitengebied kozen we ervoor om de bouwvlakken voor de gebieden met archeologische waarden 3 en 4 vrij te geven. Hiermee vergroot de kans dat het risico zich voordoet naar schatting op 30%. De impact schatten wij op € 200.000 met een risicoscore van € 60.000.

Sturen en beheersen

Wij namen de volgende beheersmaatregelen: verschillende inventarisaties van de gebieden, het laten uitvoeren van (voor)onderzoeken en het opstellen van richtlijnen bij het verlenen van vergunningen in de bestemmingsplannen.

Imago

Identificeren en analyseren

Het handelen van de gemeente Zaltbommel wordt beoordeeld door onze inwoners. Hierbij spelen ook de uitspraken en toezeggingen van het bestuur (college) een grote rol. Daarnaast beïnvloeden de media de publieke opinie door aandacht aan dossiers of besluiten te geven.

Risicocategorieën: [Imago](#), [Politiek/bestuurlijk](#), [Juridisch](#)

Beoordelen

De impact en de kans zijn moeilijk te vertalen in een risicoscore.

Sturen en beheersen

Dit risico kunnen wij verkleinen door het volgen van de opgestelde protocollen voor de dienstverlening en communicatie.

Juridische geschillen

Identificeren en analyseren

Het besturen van een gemeentelijke organisatie betekent ook dat we continu keuzes moeten maken. Keuzes maken kan ook negatieve gevolgen hebben voor bedrijven en inwoners. De mogelijkheid bestaat dat hieruit juridische geschillen ontstaan.

Risicocategorieën: [Imago](#), [Politiek/bestuurlijk](#), [Juridisch](#), [Financieel](#)

Beoordelen

De impact en de kans is moeilijk te vertalen in een risicoscore.

Sturen en beheersen

Dit risico kunnen we verkleinen door, voordat we een keuze maken, de gevolgen in beeld te brengen en hiervoor een procedure op te stellen.

Ketenaansprakelijkheid

Identificeren en analyseren

Het risico van ketenaansprakelijkheid is de naheffing van de Belastingdienst voor loonbelasting en premies volksverzekeringen en werknemersverzekeringen.

Risicocategorieën: [Financieel](#), [Juridisch](#)

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Ketenaansprakel	ijNkhaehiedffing belasting-dienst	10%	200.000	20.000	-	20.000	1	20.000

Beoordelen

De kans van dit risico is zeer klein (10%) en de impact schatten we op € 40.000 (€ 800.000 loonkosten inhuur, 25% hiervan zijn de premies).

Sturen en beheersen

Onafhankelijk van de verplichtingen van de formele werkgever, stellen wij aan de hand van geldige identiteitsbewijzen, de identiteit vast van de medewerkers en voegen kopieën daarvan bij het (opdracht) dossier. Wij controleren of de formele werkgever geregistreerd is in het Register Normering Arbeid en voldoen aan NEN 4400-1 of NEN 4400-2. Om het risico van aansprakelijkheid te beperken, kan de onderaannemer een geblokkeerde rekening (g-rekening) openen. De aannemer stort op deze g-rekening bedragen die overeenkomen met de loonheffingen die de onderaannemer in verband met het werk moet afdragen. De aannemer kan dat deel van het factuurbedrag ook rechtstreeks storten op een speciaal rekeningnummer bij de Belastingdienst.

Afwikkeling brand Unieweg in Zaltbommel

Identificeren en analyseren

Als gevolg van de brand aan de Unieweg 4 in Zaltbommel moesten wij kosten maken voor het treffen van noodzakelijke maatregelen vanwege (samengevat) de bevordering van brandbestrijding en het voorkomen van milieuhinder als gevolg van deze brand. Om de vordering veilig te stellen legden wij beslag op vermogens van de betrokken bv's en de betrokken persoon. Daarnaast startten wij een procedure tot verhaal van de kosten. Inmiddels is het faillissement van de aan de Unieweg 4 gevestigde bedrijven uitgesproken en zijn de gelegde beslagen van de gefailleerde ondernemingen van rechtswege komen te vervallen. Hierdoor zijn de verhaalsmogelijkheden afgenomen.

Risicocategorieën: Imago, Politiek/bestuurlijk, Juridisch, Financieel

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Verhaalbaarheid kosten bestuursdwang	Door het faillissement van de aan de Unieweg 4 in Zaltbommel gevestigde bedrijven zijn de verhaalsmogelijkheden aanzienlijk afgenomen.	75%	340.000	255.000		255.000	1	255.000

Beoordelen

Door het faillissement zijn de verhaalsmogelijkheden afgenomen. Onze advocaat onderzoekt momenteel onze mogelijkheden. Ons onderzoek naar de verhaalsmogelijkheden van een deel van de kosten door andere overheidsinstanties heeft geen resultaat opgeleverd.

Sturen en beheersen

In maart 2017 is er een gerechtelijke uitspraak geweest. Het resultaat hiervan is dat we € 340.000 kunnen innen. Of we daadwerkelijk tot innen kunnen overgaan is afhankelijk van de middelen die reteren na het faillissement.

Onderhoud openbare basisschool Aalst en Brakel

Identificeren en analyseren

Afhankelijk van de uitkomsten over de onderwijshuisvesting in de kern Brakel berekenen we de kosten voor de noodzakelijke uitgave. Wij nemen mogelijk vervangende huisvesting of renovatie op in het integraal huisvestingsplan, waarvoor aparte besluitvorming volgt.

Risicocategorieën: Financieel

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Voortijdige vervanging dakbedekking obs Brakel	Bij noodzakelijk vervanging van de kunstof dakbedekking van de openbare basisschool in Brakel een maximale bijdrage van 1/3 deel van de totale kosten (ca € 12.000) toe te kennen aan het schoolbestuur voor de goedkoopst adequate oplossing.	30%	12.000	3.600		3.600	1	3.600

Beoordelen

De kans dat het dak tussentijds vervangen moet worden is klein (geschat op 30%). We gaan ervan uit dat goedkopere maatregelen afdoende kunnen zijn. Hiervoor is het schoolbestuur zelf verantwoordelijk. Mocht vervanging toch nodig zijn, dan bedragen de kosten voor de goedkoopst adequate oplossing € 35.000. De bijdrage van de gemeente is dan 1/3 deel hiervan ca. € 12.000.

Sturen en beheersen

We wachten de ontwikkelingen af, bijvoorbeeld van het initiatief voor een multifunctionele accommodatie (MFA) in Brakel.

Juridisch geschil woonark

Identificeren en analyseren

Als uitvloeisel van een juridisch geschil hebben wij een woonboot laten verplaatsen. Er loopt op dit moment ook een juridische procedure voor kostenverhaal.

Risicocategorieën: Imago – Politiek / Bestuurlijk – Juridisch – Financieel Politiek / Bestuurlijk en Financieel

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Voorziening	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Niet kunnen innen van dwangsom en kostenverhaal	Er zijn twee vorderingen opgelegd aan de eigenaar; deze eigenaar betwist de vordering.	75%	102.000	76.500	-	76.500	1	76.500

Beoordelen

Aan de eigenaar zijn een dwangsom en een vordering voor kostenverhaal opgelegd. Mochten we deze bedragen niet kunnen innen, dan is er een maximaal financieel risico van € 102.000.

Sturen en beheersen

We wachten op een uitspraak van de Hoge Raad.

Sociaal domein

Identificeren en analyseren

Het doel van de reserve Sociaal domein is in een raadsbesluit van januari 2017 vastgesteld. Het doel van deze reserve is: 'tegenvallers binnen het sociaal domein op te vangen', en daarnaast diverse projecten, waaronder innovatie en preventieve projecten, die bijdragen aan een betere zorgverlening te bekostigen.

Beoordelen

Welke risico's we op dit moment binnen het sociaal domein hebben, is wel duidelijk. De (financiële) impact daarentegen is moeilijk in te schatten.

We herkennen op dit moment de volgende risico's:

- Omdat de transitie sociaal domein en Werkzaam pas sinds enkele jaren operationeel zijn, zijn er nog te weinig ervaringscijfers (aantal geleverde zorg in de 1e en 2e-lijns) om en betrouwbare trend uit te prognosticeren.
- We zien een sterke toename van de kosten van Veilig Thuis. De nieuwe meldcode die in 2019 ingaat, zal tot meer meldingen en kosten gaan leiden. Ook de organisatiekosten van Veilig Thuis nemen daardoor toe. Hoewel een hoger bedrag is opgenomen in de begroting, bestaat het risico dat dit toch niet toereikend is.
- We hebben samen met Maasdriel de zorg Wmo, Jeugd, hulp bij huishouden en de bovenregionale zorg zelf ingekocht. Het gaat hierbij vooral om de duurdere zorg, die in kleine aantallen voorkomt en waarvan die aantallen niet te beïnvloeden zijn.
- Alle zorg is noodzakelijke en onvermijdbare zorg. Met andere woorden: mensen moet zorg geboden worden en we dienen het toe te kennen ondanks een mogelijk tekort aan middelen. Alle zorg is open-einderegeling. Om in te schatten welke zorg we in een jaar verwachten te leveren, zijn ervaringscijfers nodig. We kunnen dit steeds beter monitoren en inschatten. Vier jaar ervaring, waarvan 2 overgangsjaren, is (nog) te weinig om daar realistische voorspellingen op te baseren. Bovendien kunnen externe factoren zoals CAO stijgingen en rijksbeleid, zoals het abonnementstarief Wmo, invloed hebben op (forse) kostenstijgingen in het sociaal domein.
- Doordat onze inwoners langer zelfstandig blijven wonen, verwachten we dat het aantal woningaanpassingen en de kosten toenemen (het gaat om kleine aantallen en grote bedragen).
- We zien de kosten van jeugdhulp stijgen (dit komt overeen met het landelijk beeld). Dit vraagt – naast monitoring – verder onderzoek wat de oorzaken hiervan zijn.

- Met ingang van 2018 stijgt de bijdrage uit het gemeentefonds voor jeugd en Wmo. Deze inkomsten hebben we nodig om de forse stijging van de kosten op te vangen, maar dekken die stijging niet geheel af.
- Diagnose-behandelcombinaties (DBC's) zijn per 2018 afgeschaft. Dit betekent dat we voor de JGGZ op uurbasis afrekenen. We weten pas bij de jaarrekening 2018 het effect hiervan.

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Reserve	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Open-einde financiering Sociaal Domein	Ervaringscijfers ontbreken om te bepalen of er structureel voldoende budget is voor het sociaal domein.	50%	1.000.000	500.000		500.000	1	500.000

Sturen en beheersen

De conclusie is dat we de risico's wel in beeld hebben, maar dat het nog te vroeg is om de financiële gevolgen van deze risico's realistisch te voorspellen. We verwachten nog tot tenminste 2020 nodig te hebben om voldoende ervaringscijfers te verzamelen en een realistische financiële prognose voor de lange termijn te maken. Daarnaast is verder wetenschappelijk kwalitatief onderzoek nodig. Vervolgens kunnen we de risico's sociaal domein dan beter kwantificeren. Als we terugkijken op de afgelopen jaren, becijferen we het risico op 6,5% van het budget. Dit is hoger dan het voorgaande jaar, mede veroorzaakt door bovengenoemde ontwikkelingen. Afgezet tegen de kans bedraagt het risico € 500.000. Op deze manier verwachten we de risico's af te dekken, maar geld voor innovatieve projecten is dan niet direct beschikbaar.

Algemene dekkingsmiddelen

Identificeren en analyseren

Een belangrijk deel van de gemeentelijke inkomsten komt via de algemene uitkering en specifieke uitkeringen van het Rijk. Het gehanteerde principe hierbij is 'samen de trap op, samen de trap af'. Dit betekent dat het gemeentelijk beleid erg gevoelig is voor rijksmaatregelen die deze geldstromen beïnvloeden. Op aanstaande wijzigingen van deze uitgaven en uitkeringen spelen wij zoveel mogelijk in de documenten van de budgetcyclus in. De huidige economische situatie vertaalt zich op dit moment door in de rijksbegroting, maar ook in onze gemeentebegroting. Hier is het belangrijkste risico gelegen in de algemene uitkering van het gemeentefonds, in het bijzonder het reëel accres.

Risicocategorieën: [Financieel](#), [Politiek/maatschappelijk](#), [Economisch/markt](#)

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Begroting	Saldo	Jaarfactor	Totaal
Rijksbeleid	Verminderen alg. uitkeringen	25%	935.000	233.750	4	935.000	783.000	152.000

Beoordelen

Het risico heeft een impact van € 935.000. De kans dat er fluctuaties optreden is klein (25%). Als het risico zich voordoet, heeft dit gevolgen voor de vier jaren om te wennen aan het lagere niveau. De impact is gebaseerd op 2,5% van het algemeen deel van de algemene uitkering. Omdat de reserve groter is, is dit risico niet aanwezig.

Sturen en beheersen

- We creëren stabiliteit door uit te gaan van de meicirculaire. Om hier een ideaal beeld in te krijgen kan men deze in mei vaststellen. We kiezen voor mei omdat dit de laatste circulaire is voordat de begroting ingediend moet worden. Hierdoor creëren we stabiliteit, omdat we niet steeds de begroting hoeven aan te passen.
- We spelen zoveel mogelijk in op aanstaande wijzigingen van deze uitgaven en uitkeringen in de documenten van de budgetcyclus.

Om dit te realiseren dient er een buffer te zijn, waarmee we eventuele (grote) wijzigingen kunnen opvangen (het weerstandsvermogen).

Leningen en garantstellingen

Identificeren en analyseren

Het risico van leningen en garanties is dat de debiteur de betalingen niet verricht aan ons of geldverstrekker waarvoor wij garant staan.

Risicocategorieën: Imago, Politiek/bestuurlijk, Juridisch, Financieel

Leningen

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Jaarfactor	Totaal
Lening Christelijke bibliotheek (Zuilichem)	De lening wordt niet terugbetaald door de Christelijke bibliotheek	25%	11.000	2.750	1	2.750
Lening VV Kerwijk	VV Kerwijk gaat failliet en wij ontvangen niet het gehele verleende bedrag terug	25%	40.000	10.000	1	10.000
Lening GVV'63	GVV'63 gaat failliet en wij ontvangen niet het gehele verleende bedrag terug.	25%	5.000	1.250	1	1.250
Lening Roda Boys	Roda Boys gaat failliet en wij ontvangen niet het gehele verleende bedrag terug.	25%	36.700	9.175	1	9.175
Lening LTS Salt Boemel (lang)	LTS Salt Boemel kan lening niet aan ons terugbetalen	25%	75.000	18.750	1	18.750

Garantstellingen

Een garantstelling kost niet direct geld. Wij geven met een garantstelling aan dat wij de restantschuld van de lening op ons nemen bij een eventueel faillissement van een partij.

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risicoscore	Jaarfactor	Totaal
Garantstelling Nivo Sparta	Nivo Sparta gaat failliet en wij moeten het restant van deze hypotheek op ons nemen.	10%	1.090.000	109.000	1	109.000
Garantstelling LTS Saltboemel	LTS Saltboemel gaat failliet en wij moeten het restant van deze lening op ons nemen	10%	225.000	22.500	1	22.500
Garantstelling Gomarus	Gomarus gaat failliet en wij moeten het restant van deze lening op ons nemen	2,5%	7.400.846	185.021	1	185.021
Garantstelling GVV'63	GVV'63 gaat failliet en wij moeten het restant van deze lening op ons nemen	5%	225.000	11.250	1	11.250

Beoordelen

De impact en de kans proberen we te benaderen in een risicoscore, maar is discutabel.

Sturen en beheersen

Dit risico verkleinen wij door het stellen van zekerheden en het jaarlijks toetsen van de ratio's.

Risico achterblijvende kosten herstel riolering ivm drugslaboratorium

Identificeren en analyseren

Als gevolg van lozingen van drugsafval is de betonnen riolering aan de Veilingweg over een lengte van 470 meter sterk aangetast. Het riool is voor een groot deel pas 4 jaar oud. De aantasting bevindt zich op de bodem van de buis, onder de waterlijn. De exacte afname van de sterkte van de buis is niet vast te stellen, maar is minstens substantieel te noemen. Vanwege het grote belang van een goed werkende riolering moet het riool zo spoedig mogelijk gerenoveerd worden. Dit kan gedaan worden met een zogenaamde 're-lining', waarbij een nieuwe buis in de bestaande buis aangebracht wordt.

Wij hebben als eigenaar van de riolering een civielrechtelijke vordering op de lozer, beslaglegging moet waarborgen dat wij zo veel als mogelijk onze kosten kunnen dekken. De huisadvocaat is reeds bezig met het onderzoeken van het vermogen van de overtreder en de mogelijkheid om daar beslag op te leggen ter zekerheid van nakoming van het voldoen van de schade.

Het herstel van de riolering wordt geschat op € 200.000 excl. BTW. Naar het exacte schadebedrag wordt op dit moment onderzoek gedaan. Deze schade valt niet onder de reikwijdte van de opgelegde last onder

bestuursdwang. Omdat de schade is toegebracht aan een eigendom van de gemeente verhalen wij deze schade via de civielrechtelijke weg. Dit betekent dat, indien dit kansrijk blijkt, er conservatoir beslag gelegd wordt.

Risicocategorieën: Financieel – Juridisch

Risico	Omschrijving	Kans	Impact	Risico-score	Begroting	Saldo	Jaar-factor	Totaal
herstel riolering Veilingweg	Kosten herstel als gevolg van lozing van drugsafval	50%	200.000	100.000	-	100.000	1	100.000

Beoordelen

Uit de eerste berichtgevingen, hierover bent u in de vergadering van 13 september 2018 geïnformeerd, valt te herleiden dat er een mogelijkheid bestaat dat niet de gehele schade van € 200.000 kan worden verhaald. Voorlopig gaan wij ervan uit dat de kans dat er niets verhaald kan worden 50% bedraagt.

De verwachte kosten voor het herstellen van het riool bedragen € 200.000. Indien de kosten niet kunnen worden verhaald komen deze ten laste van de algemene bedrijfsreserve. We hebben uw gemeenteraad voorgesteld voorlopig € 200.000 op te nemen in de risicoparagraaf. Over eventuele op dit moment niet voorzienbare kosten, onder andere op grond van het bodemonderzoek, informeren wij de raad opnieuw.

Sturen en beheersen

Door het uitvoeren van nader technisch en juridisch onderzoek brengen we de (uitvoerings)risico's verder in beeld en treffen we tijdig maatregelen. Hierover informeren wij de gemeenteraad te zijner tijd nader.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van een gemeente bestaat uit de volgende elementen:

- De in de begroting opgenomen stelposten voor nog nader in te vullen nieuwe beleidsvoornemens;
- De in de begroting opgenomen ruimte in de stelpost voor onvoorziene uitgaven;
- Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve;
- De vrije ruimte in de belastingcapaciteit;
- De stille reserves, zijnde die activa waarvan de boekwaarde lager is dan de werkelijke waarde en die direct verkoopbaar zijn.

Het weerstandsvermogen is van belang, want een sluitende begroting impliceert weliswaar dat er evenwicht is tussen de uitgaven en inkomsten, maar zegt niets over de ruimte voor het opvangen van tegenvallers. Wij vinden een buffer daarom wenselijk. Het gaat om echt onvoorziene zaken die de grenzen van de stelpost voor onvoorziene uitgaven op de begroting fors overschrijden. Het weerstandsvermogen is ook mede van belang bij het bepalen van onze 'financiële gezondheid'.

Er zijn geen uniforme antwoorden te geven op de vraag hoe groot het weerstandsvermogen van een gemeente zou moeten zijn. Dit is sterk afhankelijk van de eigenheid van de gemeente en haar risicoprofiel. Hoe ziet de sociale structuur eruit, hoever reiken de groeipotenties, wordt er in de bedrijfsvoering voorzichtig geopereerd of worden er wat meer risico's geaccepteerd, lopen er gerechtelijke procedures waarvan de uitkomst niet zeker is en die grote consequenties kunnen hebben? In het navolgende belichten we een aantal zaken die van belang zijn voor de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Onvoorzien

In de exploitatiesfeer is structureel een post 'Onvoorzien' opgenomen van € 70.750.

Onbenutte belastingcapaciteit

Wij hanteren voor het gemeentelijk tarievenbeleid als uitgangspunt dat de tarieven kostendekkend zijn; al geruime tijd zijn de tarieven voor rioolrechten kostendekkend. Overdekking wordt niet toegestaan waardoor er voor deze belasting geen onbenutte belastingcapaciteit is. Een eventueel overschot gaat naar de voorziening rioolrecht. Bij het sluiten van het bestuurlijk akkoord is ook de maximalisering van de tarieven afgeschaft. Voor het bepalen van de onbenutte belastingcapaciteit gaan we dan ook uit van de artikel-12 norm. Voor 2019 bedraagt het tarief 0,1905%. Dit betekent een onbenutte belastingcapaciteit van € 1.443.000.

Stille reserves

Het gaat hierbij om activa met economisch nut waarvan de boekwaarde lager is dan de werkelijke waarde. Stille reserves kunnen als weerstandscapaciteit worden meegerekend als activa binnen 1 jaar in kasgeld omgezet kunnen worden. De werkelijke waarde van ons aandelenbezit is vele malen hoger dan de nominale waarde zoals deze in de balans is opgenomen. Het betreft de aandelen BNG en Vitens. Deze aandelen zijn echter niet vrij verhandelbaar. Het is dus niet mogelijk om deze waarde daadwerkelijk te verzilveren. Wij tellen de berekende waarde dan ook niet mee voor de bepaling van de weerstandscapaciteit. Bovendien leidt het verkopen van de aandelen tot het wegvallen van het jaarlijks dividend. In de activa bedragen de stille reserves € 1.173.000.

Kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat gemeenten voortaan een basisset van vijf financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en jaarrekening. Deze kengetallen hebben als doel om uw raad op een gemakkelijke wijze meer inzicht te geven in de financiële positie van onze gemeente. Het gaat om de volgende kengetallen:

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van onze schuldenlast tegenover onze eigen middelen. Het geeft op deze manier een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, maken wij bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid tussen het kengetal inclusief en exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

Netto schuldquote	Categorie A < 90%	Categorie B 90-130%	Categorie C > 130%
Gemiddelde Gelderland	63%		
Zaltbommel	36,29%		

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	Categorie A < 90%	Categorie B 90-130%	Categorie C > 130%
Gemiddelde Gelderland	53%		
Zaltbommel	33,64%		

Zowel de netto schuldquote als de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen valt binnen de laagste risicocategorie A. Uit de meerjarige nettoschuldquota blijkt dat door grondverkoop het vreemd vermogen van onze gemeente in de komende jaren afneemt. Dit heeft meerjarig een positief effect op de nettoschuldquota.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn om aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio verstaan wij het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Ons eigen vermogen bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserve) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Solvabiliteitsratio	Categorie A > 50%	Categorie B 20-50%	Categorie C < 20%
Gemiddelde Gelderland		34%	
Zaltbommel		36,71%	

De solvabiliteitsratio van onze gemeente is lager dan het gemiddelde van Gelderland. Uit de meerjarige solvabiliteitsratio blijkt dat door grondverkoop het vreemd vermogen van onze gemeente in de komende jaren afneemt. Dit heeft meerjarig een positief effect op de solvabiliteitsratio.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal delen we de bouwgrond in exploitatie door de totale baten uit de Programmabegroting en uitdrukken we dit uit in een percentage.

Grondexploitatie	Categorie A < 20%	Categorie B 20-35%	Categorie C > 35%
Gemiddelde Gelderland	15%		
Zaltbommel	3,07%		

Het kengetal grondexploitatie is lager dan het Gelderse gemiddelde en valt binnen de risicocategorie A. De boekwaarde van de grondexploitatie is relatief laag ten opzichte van het begrotingstotaal.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte wij hebben om de eigen lasten te kunnen dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting maken wij onderscheid tussen structurele en incidentele lasten.

De structurele exploitatieruimte bepalen we door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten en uit te drukken in een percentage.

Structurele exploitatieruimte	Categorie A →0%	Categorie B 0%	Categorie C 0%
Gemiddelde Gelderland	1%		
Zaltbommel	0,58%		

De structurele exploitatieruimte is hoger dan het Gelderse gemiddelde en valt binnen de laagste risicocategorie A.

Belastingcapaciteit

De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is:

Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage.

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten verstaan wij de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in onze gemeente.

Grondexploitatie	Categorie A < 95%	Categorie B 95-105%	Categorie C > 105%
Gemiddelde Gelderland		100%	
Zaltbommel		99%	

De belastingcapaciteit is hoger dan het Gelderse gemiddelde. De gemiddelde woonlasten in onze gemeente zijn te vergelijken met het gemiddelde van Gelderland.

Conclusies

De risico's die onze gemeente loopt, zijn naar onze mening te overzien en voor een deel redelijk te kwantificeren. Van vitaal belang hierbij is de vraag hoe wij met eventuele risico's omgaan.

In het algemeen geldt het zorgvuldig toepassen van de bedrijfsvoeringsprocessen en interne controlemaatregelen in het bijzonder, maar zeker ook een goed ingebedde en na te leven planning- en controlcyclus. Deze bieden voldoende waarborgen voor tijdige zichtbaarheid en beheersbaarheid van eventuele calamiteiten. Met name de tussentijds uit te brengen rapportages, zowel op managementniveau als door ons college aan uw raad, moeten hier op ingaan.

Daar waar risico's in kaart zijn te brengen, moeten er voorzieningen komen om die risico's op te vangen. Als dit niet kan, hetzij omdat de consequenties niet of niet helemaal bekend zijn, hetzij omdat het moment waarop de gebeurtenis zich kan aandienen niet bekend is, kunnen we terugvallen op de weerstandscapaciteit van onze gemeente.

Risico	Omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022
Veerdiensten	Stopzetten provinciale bijdrage		45.000	45.000	45.000	45.000
Veerdiensten	Exploitatieverlies structureel hoger dan begroot in ondernemingsplan		15.000	15.000	15.000	15.000
Bodemverontreiniging	Kosten bodemverontreiniging	18.750				
Archeologisch onderzoek	Opgravingskosten	60.000				
Imago						
Juridische geschillen						
Ketenaansprakelijkheid	Naheffingen Belastingdienst	20.000				
Afwikkeling brand Unieweg	Niet verhalen kosten	255.000				
Onderhoud openbare basisschool Aalst en Brakel		3.600				
Sociaal Domein	Open-einde regeling (in begrotingperspectief)		500.000			
Juridisch geschil woonark	Niet verhalen dwangsom/kostenverhaal	76.500				
Rijksbeleid	Verminderen algemene uitkering en specifieke uitkeringen					152.000
Leningen en garanties	Het niet terugbetalen van leningen aan de gemeente of leningen waarvoor we garant staan		369.700			
Verlieslatende grondexploitaties	Vermeerderen tekort		271.900			
Totaal risico's		433.850	1.201.600	60.000	60.000	212.000
Risico's gecumuleerd		433.850	1.635.450	1.695.450	1.755.450	1.967.450
Geprognoseerde stand van de algemene reserve per 31-12		6.901.000	7.086.000	7.820.000	9.339.000	9.358.000
Geprognoseerde stand van de algemene reserve GREX per 31-12		1.148.000	1.115.000	1.082.000	1.049.000	1.017.000
Totaal weerstandscapaciteit		8.543.000	8.995.000	9.996.000	11.782.000	12.069.000
Restant weerstandscapaciteit		8.100.150	7.359.550	8.300.550	10.026.550	10.101.550

Het weerstandsvermogen wordt als volgt berekend:

Beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit (= risico's + norm van 2%).

Voor onze gemeente betekent dit € 8.995.000/ (€ 1.635.450 + 760.000) = 3,76%. Op basis van de nota risicomanagement en weerstandsvermogen betekent deze score: uitstekend.

De risico's van de lopende grondexploitaties vangen we op binnen de reserve van de grondexploitaties en het geprognoseerde resultaat van deze grondexploitaties. Met in achtname van deze risico's wordt uiteindelijk een resultaat verwacht van € 21,7 miljoen.